

A Ptk. szabályainak alkalmazhatósága a társasági jogban

(Egy eseti döntés margójára)

A gazdasági társaságokról rendelkező 1988. évi VI. törvénnyel egy olyan új jogszabály került be a magyar jogrendszerbe, amelynek ugyan közismerten voltak előzményei, mégis a jogalkalmazás szintjén mind a jogalanyok, mind a szorosabban vett jogalkalmazó bíróságok részéről számos nehézség vetődött fel.

Mint ismeretes, Magyarországon a kereskedelmi törvény rendelkezései hosszú ideig hatályban voltak ugyan, de az akkori jogalkalmazási tapasztalatok nem, vagy csak alig használhatók, mivel azok teljesen más környezetben alakultak ki.

1945 előtt is tulajdonképpen ugyanaz volt a helyzet, mint most. Nevezetesen: a kereskedelmi jog önállósága ellenére a kereskedelmi jog mögöttes jogterülete a magánjog volt.¹

A jelenlegi helyzet azonban lényegesen különbözik a korábbtól. Abban az időben a magánjog szabályai legalább is kodifikálatlanok voltak, így nem egyszer a kereskedelmi jog szabályai hatottak a magánjogi szabályok alakulására.²

Jelenleg pedig a gazdasági társaságokról rendelkező törvény olyan időszakban született, amikor volt illetve van egy egységes polgári törvénykönyv, ugyanakkor a társadalmi berendezkedés lényeges átalakuláson megy át és a megfelelő tulajdonviszonyok csupán kialakuló félben vannak.

Ezek a körülmények azok, amelyek miatt a törvény alkalmazása során talán az átlagosnál nagyobb a bizonytalanság és egy-egy adott kérdésben elfoglalt álláspont sok esetben több szempontból is vitatható.

A jelen tanulmányban már csak terjedelmi okból sem vállalkozhatunk az egész társasági jog és a polgári jog kapcsolatrendszerének az elemzésére, csupán azt tűztük ki magunk elé, hogy a társasági jog és a polgári jog

¹ L. részletesebben Nagy Ferenc: A Magyar Kereskedelmi Jog kézikönyve. I. kötet. Budapest. Atheneum Irodalmi és Nyomdai Rt. 1909. 36. p. Ugyanezt a nézetet fejti ki Bozóky Géza: Magyar Kereskedelmi jog I. kötet. Budapest. Grill Károly kiadóvállalata. 1928. 2-3. p.

² Világby Miklós - Eörsi Gyula: Magyar Polgári jog I., Tankönyvkiadó, Budapest. 1965. 50. p.

kapcsolatában jelentkező egy-két sajátos, egyedi jelenséget vizsgáljunk és fejtsük ki álláspontunkat, vállalva természetesen annak a kockázatát, hogy ezek a nézetek sok esetben legalább is vitathatóak. A kérdéskörnek számottevő irodalma nincs, így irodalmi tekintélyekre sem lehet hivatkozni.

Ilyen értelemben kísérleti jellegű ez a munka, szerény törekvés arra, hogy a mindinkább jelentőssé váló társasági jog és polgári jog széles kapcsolatrendszerét vizsgáló egyik munka legyen.

Társasági jog – polgári jog

Azt hiszem, tulajdonképpen a címet is meg kellene fordítani, hisz azon aligha lehet vitatkozni, hogy a jelenlegi szabályok szerint a polgári jog szabályai tekinthetők általános rendelkezéseknek és ehhez képest a gazdasági társaságokról szóló rendelkezéseket kell speciálisnak tekinteni. Ezt a megállapítást alátámasztja egyrészt a Ptk. 56. § (2) bekezdése, amely szerint "A gazdasági társaságokra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg" illetve a gazdasági társaságokról rendelkező 1988. évi VI. tv. 17. §-ának az a rendelkezése, mely szerint "A gazdasági társaságoknak és tagjaiknak a törvényben nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni."

A látszólag egyszerű és egyértelmű rendelkezés ellenére számos kérdés vetődik fel abban a körben, hogy a társasági jogban³ a polgári jog szabályai milyen mélységben és terjedelemben alkalmazhatók.

A közelmúltban jelent meg a Legfelsőbb Bíróságnak egy egyedi ügyben hozott törvényességi határozata,⁴ amely e témakörnek számos alapvető kérdését veti fel.

Az irányadó tényállás szerint a korlátolt felelősségű társaság egyik tagja írásban bejelentette a társaságnak illetve a tagoknak, hogy üzletrésztét el kívánja idegeníteni és kérdezte, hogy erre való tekintettel élnek-e elővásárlási jogokkal.

A társaság ügyvezetője ugyancsak közölte a tagokkal az üzletrésztét eladni szándékozó tag nyilatkozatát.

Miután az egyik tag az elővásárlási jog gyakorlására szóló felhívást nem tartotta a megfelelőnek, [a felhívás nem tartalmazta azokat az adatokat, amelyet a Ptk. 373. § (1) bekezdése illetve a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 9. sz. állásfoglalása előír] és újabb ajánlatot kért, amelyet a tag meg is tett. A társaság az elővásárlási jog gyakorlásának kérdésében taggyűlést nem tartott.

Ilyen tényállás mellett, amikor is sem a tagok, sem a társaság, sem a társaság által kijelölt személy elővásárlási jogot nem gyakorolt, a tag az üzletrésztét a társaságon kívülálló személynek elidegenítette, majd a az üzletrész megszerzője kérte tagi mivoltának a cégjegyzékbe történő bejegyzését.

³ A továbbiakban a "társasági jog" kifejezés alatt nem valamilyen új jogágot, hanem a gazdasági társaságokról rendelkező 1988. évi VI. tv. által szabályozott területet értjük.

⁴ Legfelsőbb Bíróság Cg. törv. 31.281/1991. sz. BH. 1992. 10.sz. 652. jogeset. 762. p.

Az első fokú bíróság a kérelemnek helyt adott, majd a Legfelsőbb Bíróság elnöke a törvényesség érdekében a bejegyzést elrendelő végzés ellen törvényességi óvást emelt és kérte annak hatályon kívül helyezését.

A Legfelsőbb Bíróság az óvási indítványnak elegett tett és a bejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése mellett a kérelmet elutasította.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az eljárás során több szabálytalanság történt. Egyrészt az elővásárlási jog gyakorlására szóló felhívás nem felelt meg a Ptk. 373. § (1) bekezdésének és a PK. 9. sz. állásfoglalásban kifejtetteknek, mivel csak egy tag kapott olyan felhívást amely szabályszerűnek volt tekinthető. Másrészt, mivel a társasági szerződés kizárja a taggyűlés mellőzésével hozható határozatok közül azokat, amelyek a Gt. szerint a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartoznak, (márpedig a szerződésmódosítás ilyen és a tagok személyében bekövetkező változás szerződésmódosításnak minősül) taggyűlés megtartása nélkül nem lehetett volna a tagok személyében bekövetkezett változást a cégjegyzékbe bejegyezni.

Igaz ugyan — érvel tovább a Legfelsőbb Bíróság —, hogy a Gt. 174. §-a szerint az üzletrész átruházása nem igényli a társasági szerződés módosítását. Ez azonban nem jelenti azt, hogy valóságban nincsen szerződésmódosítás, hanem csak azt jelenti, hogy változás lebonyolítása nem a szerződésmódosítás alakításának megtartásával történik.

Ebből az a következtetés vonható le, hogy abban a kérdésben, hogy a társaság él-e elővásárlási jogával vagy nem; taggyűlést kellett volna tartani és mivel ez nem történt meg, ezért a bejegyzés törvénysértő.

A fenti tényállás számos — véleményem szerint az adott ügyön túlmutató — elvi kérdést vet fel.

Nem vitásan a leglényegesebb kérdés az, hogy az üzletrész elidegenítése a társasági szerződés módosítását jelenti-e vagy sem.

A kérdésre adandó válaszhoz több szempontot kell vizsgálat alá venni.

Ha abból az általánosan elfogadott polgári jogi tételtől indulunk ki, hogy a szerződés bármely részének (alany, tárgy, tartalom) megváltoztatása szerződésmódosításnak minősül, akkor aligha vitatható a Legfelsőbb Bíróság fent kifejtett álláspontja.⁵ Ha a tag az üzletrészét elidegeníti, akkor a szerződés eredeti alanyaihoz viszonyítva változás következik be és ez legalábbis formálisan nem vitásan szerződésmódosításnak minősíthető.

Az a logika azonban — hogy a szerződés bármely részének megváltoztatása szerződésmódosítás —, megtörik, mert a Ptk. szerint a szerződésmódosítást a felek közös akarattal, vagy ha úgy tetszik, egyhangúlag határozhatják csak el. A társasági szerződés módosításánál pedig — legalábbis a Gt. diszpozitív rendelkezése szerint — érvényesül a többségi elv, vagyis a többség a kisebbséggel szemben is "módosíthatja a szerződést".⁶

⁵ L. Ptk. 240. §. Tulajdonképpen *Köteles György* is ezt teszi (vö. CASH-FLOW III. évfolyam 12. sz. 1992. december 88-89. p.), de ez véleményem szerint a kérdés formális megközelítése.

⁶ Gt. 186. § (1) bek.

A társasági szerződés rendelkezik több olyan specialitással, amelynek révén a polgári jogi szabályok nem alkalmazhatók, illetve a polgári jogi gondolkodásmód nem érvényesülhet.

Arról van szó, hogy amikor a felek a társasági szerződést megkötik,⁷ akkor tulajdonképpen egy jogi személy alapító okiratát készítik el. Ennek megfelelően a további szabályoknak összhangba kell lenniük a jogi személyekre vonatkozó szabályokkal. A társasági szerződéssel tehát egy olyan állandó szervezettel rendelkező jogi személyt hoznak létre, amelynél éppen az állandó szervezet révén a tagok személyében bekövetkezett változások nem érintik, nem érinthetik a szervezetet.

Véleményem szerint ez a megfontolás az alapja a Gt. azon – már hivatkozott – rendelkezésének, mely szerint az üzletész elidegenítése nem igényli a társasági szerződés módosítását. A tagok személyében bekövetkezett változások éppen a jogi személyiség miatt nem módosíthatják a szerződést, hisz a szervezetnek tulajdonképpen a tagoktól függetlennek kell lenni.

Ebbe az irányba mutat az a körülmény is, hogy amikor a tagok – a Gt. szóhasználatával élve – a társasági szerződést módosítják, nem a polgári jogi értelemben az áruviszonyok területén megismert szerződésmódosítás történik, mert a törvény nem kívánja meg a tagok akarategységét, hanem teret enged a többségi elv érvényesülésének, vagyis lehetővé válik többségi szavazattal megváltoztatni azt a szerződést, amit nyilvánvalóan egyhangúlag hoztak létre. Ilyen értelemben a társasági szerződés módosítása a szervezeten belüli működési vagy éppen vagyoneelosztási rendelkezés.

A társaságot létrehozó szerződés a cégbírósági bejegyzéssel átalakul, alapszabály jellegű lesz és a társaság működésének az alapokmányává válik. Mivel a társaság tagjai egyben tulajdonosok is, így maguk formálják a működésük szabályait, de a társasági jog már nem biztosít számukra olyan széleskörű akaratautonómiát, mint a polgári jog, mert figyelemmel kell lenniük arra a környezetre, amelyben működnek, azokra a kapcsolatokra, amelyeket addigi működésük során alakítottak ki.

Elegendő ehelyütt utalni arra, hogy pl. a társasági szerződés alapvető módosítását jelenti a törzstőke leszállítása vagy éppen felemelése, aminek igen pontosan körülírt szabályai vannak és amelyek a tulajdonosoknak a jogosultságait erőteljesen korlátozzák.

Ezek a korlátozások természetesen indokoltak, de jelzik azt, hogy a szerződés alanyai már nem rendelkeznek korlátlanul a szerződés tartalmával azokban a kérdésekben sem, amelyekben a szerződés megkötésekor gyakorlatilag korlátlanul rendelkezhettek.

⁷ Természetesen most is és a későbbiekben is, amikor társasági szerződésről beszélünk, akkor mindig a korlátolt felelősségű társaságot létrehozó szerződésre gondolunk. A többi társasági formát létrehozó szerződésre külön fogunk kitérni.

Véleményem szerint ez a magyarázata annak is, hogy a cégbejegyzés megtörténte után a társasági szerződés érvénytelenségére történő hivatkozási lehetőség nem azonos a Ptk-ban szabályozott lehetőségekkel.⁸

Mindezek mellett természetesen nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy maga a Gt. rendelkezik úgy, hogy az üzletész elidegenítése nem igényli a társasági szerződés módosítását. A Gt-nek ez a rendelkezése – legalább is véleményem szerint – kizárja a szerződésmódosítás polgári jogi szabályainak az alkalmazhatóságát. Ezért nem tartom megalapozottnak azt a megállapítást, hogy "az üzletész-átruházás is szerződésmódosítás, csak a technikai lebonyolítás nem a szerződésmódosítás alakíságainak megtartásával történik."⁹

Az előbbi kérdéstől függetlenül nem mondható, de mégis más kérdés, hogy a társaság a részére biztosított elővásárlási jogát hogyan gyakorolhatja, illetve a Cégbíróságnak a törvényességi felügyelete illetve a bejegyzés körülményeinek hivatalból történő vizsgálati joga meddig terjed.

Ami a kérdés első részét illeti, a hivatkozott esetben az elővásárlási jog gyakorlásával kapcsolatban két szinten is jelentkezett probléma. Probléma volt először is az, hogy az üzletészét eladni szándékozó tag nem a megfelelő formában hívta fel a jogosultakat az elővásárlási joguk gyakorlására, másrésztől a társaságot megillető jogosultságot a társaság nem megfelelő formában gyakorolta.

Miután a Gt. az elővásárlási jog gyakorlására nézve semmilyen speciális rendelkezést nem tartalmaz, aligha vitatható, hogy adott esetben a Ptk. szabálya¹⁰ és erre a szabályra tekintettel kialakult bírói gyakorlat rendelkezései tekintendők irányadónak. E szerint pedig a tulajdonosnak a harmadik személytől kapott vételi ajánlatot kell teljes terjedelmében az elővásárlási jog jogosultjával közölni.¹¹

⁸ Gt. 27. §.

⁹ A 4. alatt idézett legfelsőbb bírósági döntés indokolásából.

¹⁰ Ptk. 373. § (1) bekezdése.

¹¹ Ehelyütt csak röviden utalunk arra, hogy az elővásárlási jog ilyen szabályozása egyrészt ellentétes a valós étellel, másrészt lelassítja a forgalmat, harmadrészt pedig jószerivel nehezíti a tulajdonos helyzetét. A gyakorlat ugyanis az, hogy a tulajdonos előzetesen érdeklődik az elővásárlási jog jogosultjánál és ha az nem kívánja elővásárlási jogát gyakorolni, akkor a tulajdonos vevőt keres és ha megállapodás a vevővel megtörténik, akkor utólag, gyakorlatilag formális jóváhagyásra terjeszti a megállapodást az elővásárlási jog jogosultja elé. A jog gyakorlására biztosított megfelelő idő – előzetes egyetértés hiányában – alkalmas lehet a szerződéskötés indokolatlan lassítására. Ezt kívánja a Gt. kiküszöbölni, amikor az elővásárlási jog gyakorlásának a lehetőségére egyértelműen 15 napot biztosít. – Végezetül nem vitásan nehezebb vevőt találni olyan dologra, ahol ugyan a felek a szerződés tartalmában megegyeznek, de a vevő még nem tudhatja, hogy a szerződés valójában létrejön-e vagy sem. Nem az elővásárlási jog létjogosultságát kérdőjelezem meg, hanem csak a jog gyakorlására vonatkozó szabályokat tartom kissé merevnek.

Az elővásárlási jogra vonatkozó Ptk-beli rendelkezés nem zár ki a jelenleginél rugalmasabb, a felek rendelkezési jogának is nagyobb teret biztosító gyakorlat kialakítását.

Két dolog között kell különbséget tenni.

a) A jogosult nem tudott arról, hogy a tulajdonos a dolgot el akarja adni, tehát nem volt módjában dönteniről, hogy az elővásárlási jogát gyakorolja-e vagy sem.

b) A másik variáció, ami jelen esetben is előfordult, hogy a tulajdonos tájékoztatta ugyan a jogosultat szándékáról, csak nem a jogszabályoknak megfelelő formában.

Ami az első esetet illeti, nem lehet vitás, hogy a cégbíróságnak a bejegyzést meg kell tagadni, mint ahogyan a földhivatalok is rendre megtagadják a tulajdonjog bejegyzését hasonló esetekben.

A második esetben azonban már nem ennyire egyszerű a helyzet. A törvény azért biztosítja – adott esetben – a tagok részére az elővásárlási jogot, hogy üzletrész elidegenítése esetén eldöntsék, hogy az egyébként viszonylag zárt társaságba kívülállót "beengednek-e" vagy sem. A beengedést azzal tudják elhárítani, hogy az üzletrészt ők vásárolják meg.

Ebben a második esetben nincs arról szó, hogy a jogosult nem tudott joga gyakorlásának lehetőségéről, hanem csak nem megfelelően tájékoztatták őt. Az adott esetben ezt egy tag sérelmezte is, akinek a kérésére a megfelelő tájékoztatás megtörtént. Úgy vélem, hogy ugyanezt a jogot a többi társ is gyakorolhatta volna, ha egyáltalán szándékában állt volna akár csak fontolóra is venni az elővásárlási jog gyakorlását. Ha a jogosult ezt nem tette, akkor talán ebből levonható az a következtetés, hogy a jogával nem kívánt élni. Erre utal többek között az is, hogy az eljárás során sem tettek ilyen nyilatkozatot.

Elismerem, hogy ez az álláspont csak bizonyos szemléletváltással védhető, de azt hiszem, hogy két területen előbbre kellene lépni.

a) Lazítani kellene azon a szemléleten és gyakorlaton hogy a jogosult – és itt most nem csak az elővásárlási jogra gondolok – szinte ölbetett kézzel ülhet és vele mindent pontosan közölni kell, mintha neki nem kellene saját dolgainak, saját jogainak utánanézni. Csak címszerű példákra utalok. A bíróság még a jogi képvisellel rendelkező felet is köteles kitanítani, ha egy határozatban a fellebbezési jogra kitanítás hiányzik, elvben végtelen ideig fellebbezhet a jogosult, a lakásbérletnél, ha a bérlő nem fizeti meg a lakbért, a bérbeadó felszólításának azt is tartalmazni kell, hogy ha még ezután sem fog a bérlő fizetni, akkor a bérbeadó felmondja a bérleti jogviszonyt és a példa végtelenül sorolható lenne tovább.

b) Mindazokon a területeken, ahol ez lehetséges, valamely érvénytelenségi ok jelentkezésekor a jogszabályok életszerű értelmezésével a megkötött és funkcionáló, a felek érdekeivel sem ellentétes jogviszonyok fenntartására kellene törekedni.

A jog ne olyankor nyújtson védelmet, amikor ezt senki nem kéri, ilyenkor hagyja a feleket, hogy kapcsolataikat öntevékenyen alakítsák és akkor

biztosítsa a védelmet, amikor valamelyik fél a helyzetével visszaél, és ezáltal a másik fél védelemre szorul, mert érdeke veszélyeztetve van.

Az elmondottak természetesen érvényesek a társaság által történő elővásárlási jog gyakorlására is. Ott azonban a hivatkozott tényállás még egy további kérdést is felvet.

A Legfelsőbb Bíróság határozatának indokolásában arra hivatkozik, hogy a társaságnak taggyűlést kellett volna tartani, ahol dönthetett volna arról, hogy a társaság kíván-e elővásárlási jogával élni, vagy jelöl-e ki olyan személyt, aki részére ezt a jogot biztosítja.

A tényállás szerint az üzletrészt elidegenítő tulajdonos ezt a szándékát a társaságnak bejelentette. A Gt. 189. §-a szerint a taggyűlés összehívása az ügyvezető feladata, a 171. § szerint viszont, ha a tag, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy az elővásárlási jog gyakorlására történő bejelentéstől számított 15 napon belül jogát nem gyakorolja, úgy kell tekinteni, hogy az elidegenítéshez hozzájárult.

A társaság taggyűlését nem hívták össze, így nincsen annak jelentősége, hogy taggyűlésen vagy azon kívül lehetett volna-e az ügyben dönteni. Arra sincsen adat, hogy a taggyűlés azért nem tudott dönteni, mert a tulajdonos felhívása nem volt szabályszerű. Egyszerűen az történt, hogy az ügyvezető olyan kérdést döntött el, amire nyilvánvalóan nem volt jogköre. Ebből azonban nem folyhat az, hogy a tag és a vevő közötti megállapodása érvénytelen.

Az üzletrészt átruházni szándékozó tag számára csak annyi a lényeges, hogy a törvényben előírt idő alatt a taggyűlés nem döntött, nyilatkozat nem született és ez számára korlátozás nélküli elidegenítési lehetőséget biztosít.

Természetesen más kérdés, hogy a társaság az ügyvezetővel szemben milyen eljárást alkalmaz, ez már a társaság belső ügye.

A fentebb említett szemléletváltásnak ez egy nagyon jó példája. Lehet azt mondani, hogy a felhívás nem volt szabályszerű, tehát ahhoz nem kapcsolódhat hozzá mind az a joghatás, amit a törvény előír.

Valóban, a felhívás nem volt szabályszerű, de ennek a körülménynek – legalábbis a tényállásból kitűnően – nem volt a taggyűlés meg nem tartására semminemű hatása, egyszerűen arról van szó, hogy az ügyvezető „mulasztását” erősebbnek tartom, mint a tag azon hibáját, hogy az előírásoknak nem megfelelő ajánlatot tett.

Ha abból indulunk ki, hogy a bejegyzést elrendelő végzést hogyan lehet hatályon kívül helyezni, akkor kétségkívül elfogadható a kritizált megoldás. Ha azonban azt vizsgáljuk, hogy történt-e olyan mulasztás, amely valakinek a jogvédele érdekében mértékben sértette, hogy a bejegyzést hatálytalanítani kell, akkor viszont úgy gondolom, inkább az itt kifejtettek felé billen a képzeletbeli mérleg nyelve.

A társasági szerződés jellegzetességei az egyéb társasági formáknál

A következőkben azt kívánjuk vizsgálni, hogy a korlátolt felelősségű társaság társasági szerződésére vonatkozó fent kifejtett megállapítások mennyiben igazak, mennyiben érvényesek az egyéb társasági szerződésekre is.

Mint közismert, a Gt. által szabályozott hat társasági forma közül a részvénytársaság kivételével az egyes társaságok társasági szerződéssel jönnek létre.

A közkereseti és betéti társaság jogi személyiséggel nem rendelkezik, ezért természetesen nem mindenben érvényesülnek azok az elvek, amelyek a jogi személyiségű társaságok esetében fennállnak.¹²

Közkereseti és betéti társaság

Mivel egyik társasági forma sem rendelkezik jogi személyiséggel, ezért természetesen állandó szervezetük sincsen, a működésük során jelentkező kérdéseket a tagok közvetlenül döntenek el, anélkül azonban, hogy a tagok összességét taggyűlésnek, vagy valamilyen más szervezetnek tekintenék.

Ugyanakkor a társasági szerződésnek az "átalakulása" belső működési, kvázi alapszabállyá, itt is megfigyelhető.

A társaság alapításakor természetesen érvényesül az egyhangúság elve, vagyis minden tagnak egyet kell érteni, hisz más esetben nem írja alá a szerződést. A társaságnak a cégjegyzékbe történő bejegyzését követően azonban a társaság szerződés "átalakul" a belső működés rendjét és a kifelé történő kapcsolatokat szabályozó normává. Innentől kezdve ez az okmány már nem szerződésként viselkedik. Megszűnik az akarategységre épített szabályozás és helyét átveszi, vagy legalábbis átveheti a többségi elvre épülő döntés lehetősége.¹³ Ettől kezdve a társasági szerződés polgári jogi jellegzetességei visszaszorulnak és nem érvényesülnek. Elegendő e körben utalni arra, hogy a tag felmondhat, és a felmondás következtében a társaság nem szűnik meg, a tagot a társaság kizárhatja és a társaság szintén tovább működik stb.

¹² Szándékosan nem vesszük figyelembe a gazdasági munkaközösségeket, annak egyik formáját sem, mert jelenleg ugyan még működhetnek, de újakat már nem lehet létrehozni és működésük is ebben az évben befejeződik.

¹³ Természetesen a tagok kiköthetik, hogy továbbra is csak egyhangú döntés hozható, ez azonban az elmondottaknak nem mond ellent, mert ez a tagok szabad döntésén alapul, másrészt ilyenkor is megmarad pl. a kilépés lehetősége, amely mindenképpen egyoldalú szerződésmódosításnak fogható fel.

Mind a két társasági forma jogi személyiséggel rendelkezik és ennek következtében a korlátolt felelősségű társaságoknak a jogi személyiségből fakadó sajátosságai itt is érvényesülnek.

A társasági szerződés a cégbejegyzést követően a szervezet működését szabályozó alapokmánná válik és itt is érvényesül a többségi elv alkalmazása.

A tagot itt is ki lehet zárni és a tag is kiléphet, minden olyan változtatás lehetősége fennáll, amely – ha úgy tetszik – az alapító szerződés megváltoztatását, módosítását jelenti.

Lényeges körülmény, hogy az említett négy társasági formánál a tagoknak a társaságban való részesedése nem képezheti a forgalom tárgyát, ezért a tagok személyében bekövetkező változás csak egyoldalú nyilatkozattal, vagy közös megegyezéssel vagy többségi határozattal történhet. A tagsági viszonynak közös megegyezéssel történő megszüntetésére pl a betéti és a közkereseti társaságnál a Gt. nem ír elő alakszerűséget, sőt még az írásbeliséget sem követeli meg. Az egyesülésnél és a közös vállalatnál sincsen a közös megegyezés lehetősége kizárva és alakszerűség sincsen előírva.

Rövid összegzésként annyi mondható, hogy mindinkább megteremtődik annak a lehetősége, hogy a társasági törvény a maga hatóterületére bizonyos dogmatikai kérdéseket maga dolgozzon ki és a mögöttes jog szabályait csak olyan esetekben kellene meghagyni, amikor saját szabályok felállítása nem szükséges.

Úgy vélem, hogy ez a folyamat elindult, a Gt. többszöri módosítása is ebbe az irányba mutat. Azt hiszem, elegendő e szempontból az érvénytelenségre vonatkozó szabályokra utalni.

Ehhez persze az is kell, hogy a gazdasági társaságok vegyék át a gazdálkodás szervezetrendszerében azt a helyet, amit át kell venniük, vagyis általánossá váljanak. Tudjuk, hogy ez egy igen hosszú folyamat eredményeként valósulhat meg és jelenleg ennek a folyamatnak csak az elején vagyunk.

LAJOS BESENYEI

DIE ANWENDBARKEIT DER REGELUNGEN DES BÜRGERLICHES

GESETZBUCHES IM GESELLSCHAFTSRECHT

(Zum Rand einer Fallentscheidung)

(Zusammenfassung)

Der Zweck dieser Abhandlung ist, das Verhältnis des Zivilrechts und des sogenannten Gesellschaftsrechts zu forschen.

Dieser Essay versteht keine neue Rechtsdisziplin unter dem Gesellschaftsrecht, sondern nur das vom Gesetz VI. im Jahre 1988¹⁴ geregelte Gebiet. Diese Abhandlung geht von §-17 GWG aus, gemäß diesem Abschnitt: "Im Zusammenhang mit den in diesem Gesetz nicht geregelten Vermögens und Personenverhältnisse der Wirtschaftsgesellschaften und ihrer Mitglieder sind die Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches anzuwenden."

Der Essay beschäftigt sich natürlich nur mit einem Teil dieses Themenkreises. Im Mittelpunkt der Abhandlung stehen solche Fragen: wie beziehen sich die Bestimmungen des Zivilrechts auf den Gesellschaftsvertrag; ob die Funktion des Gesellschaftsvertrag nach der Eintragung der Gesellschaft ins Firmenregister ändert. Der Autor zieht solche Folgerung, daß der Gesellschaftsvertrag nach der Firmeneintragung "satzunggemäß" funktioniert. Daraus folgetes, die klassischen Zivilrechtsregelungen bei der Vertragsänderung nicht zur Geltung kommen zu können, weil das Prinzip der Mehrheit dominiert, nicht das Prinzip der gemeinsamen Verabredung Parteien. Darum der Autor mit dem Standpunkt¹⁵ des Oberlandgerichts nicht einverstanden ist, nach dem: wenn ein Mitglied der Gesellschaft mit beschränkter Haftung seinen Geschäftsanteil veräußert, wird es Vertragsänderung abweichend von den Bestimmungen des GWG. Der Grund dieser Meinung ist solche Regelung des GWG, gemäß der sind keine Vertragsänderung zu der Veräußerung des Geschäftsanteiles nötig, diese Regelung bezieht sich nur auf die Formalität und auf den technischen Teil der Vertragsänderung.

¹⁴ Im weiteren: Gesetz über Wirtschaftsgesellschaften; GWG.

¹⁵ Die Entscheidung des Oberlandgerichts als Firmengericht 31.281/1991. BH. (Entscheidungen der Gerichten) 1992. Heft 10.652